

Primus

ELLU VIIB SIHTASUTUS
ARCHIMEDES

Epoabi – e-Portfoolioga õpiväljundite saavutamise ja hindamise tugisüsteem e-õppes

Uringuaruanne

Kai Pata
Kairit Tammets

Tallinna Ülikooli Informaatika instituut
Tallinn, 2013

Sisukord

SISUKORD	2
PÕHILISED TULEMUSED	3
SISSEJUHATUS	4
METOODIKA	6
ÜLEVAATEUURING	6
ARENDUSUURING	6
VALIM	8
TULEMUSED	10
KOKKUVÕTE	18
KIRJANDUS	20
LISA 1 – ÜLEVAATEUURINGU KÜSIMUSED	22
LISA 2 – EPOABI EVALVEERIMISE KÜSIMUSED	23

Põhilised tulemused

Projekti raames viidi läbi kaks uuringut – ülevaateuuring ja arendusuuring.

Ülevaateuuringu peamised tulemused näitasid, et oma e-kursuste planeerimisel ja õpiväljundite sõnastamisel ei kasuta Eesti kõrgkoolide õppejõud Kõrgharidusstandardis (KHS) sõnastatud õpiväljundeid. Peamiseks põhjuseks toodi peamiselt asjaolu, et keegi ei oota neilt seda ja kogu õppekava kontekstis järgib Kõrgharidusstandardit õppekava juht ning korra aastas vaadatakse koos õppekavajuhiga kursuse programmid läbi lähtudes kogu õppekavast. Uuringu raames siiski paluti õppejõude siduda oma kursuseprogrammides sõnastatud õpiväljundid KHSi omadega. Tulemustes selgus, et enim kasutatud KHS sõnastatud õpiväljund (9% juhtudel) oli “Üliõpilane peab omama süvendatud teadmisi eriala mõnes kitsamas uurimisvaldkonnas”. Vähim kasutati õpiväljundeid, mis keskendusid pidevale enesearengule (Üliõpilane peab olema võimeline jätkama õpinguid või osalema uurimistegevuses, tegutsema oma ala spetsialisti ja arendajana, sealhulgas rahvusvaheliselt) ning enesehindamisoskustele (Üliõpilane peab oskama hinnata enda ja teiste vajadust jätkuõppeks, erialaseks ja tööalaseks arenguks ning valdama iseseisvaks õppimiseks vajalikke efektiivseid meetodeid), mõlemat mainiti vaid 1% juhtudel. Lisaks näitas ülevaateuuring, et õppejõud kasutavad e-õpet veidi ühekülgsete tegevuste jaoks nagu materjalide üleslaadimine, nende jagamine ja seejärel üliõpilaste teadmiste kontrollimiseks testi abil. Peamise hindamisemeetodina on kasutusel teadmiste kontrollimine ning vähem kasutatakse oskust hindamist või seda, kuidas üliõpilased oskavad hinnata enda või kaaslaste tegevust õppeprotsessis.

Arendusuuringu raames arendati tehnoloogiline tugivahend EpoAbi, mis aitab õppejõude oma kursuseprogrammide disainimisel. Arendusuuringu tulemused näitasid, et vahendi suurimaks väärtuseks kasutajad kasulikkust õppekava jaoks ning rohkem tajuti üldist kasulikkust ning vähem leiti, et võiks vahendit ise kasutada. Mistõttu võib eeldada, et eraldiseisva tööriistana ei pruugi EpoAbi laia kasutamist leida ning oleks hea, kui töövahend oleks integreeritud õpikeskkondade juurde, mida õppejõud nagunii juba kasutavad.

Uuring viidi läbi perioodil aprill 2012 – detsember 2013. Ülevaateuuringus osales 17 aktiivsemat e-õppe kasutajast õppejõudu Eesti kõrgkoolidest ning arendusuuringus 7 õppejõudu Tallinna Ülikooli Informaatika instituudi haridustehnoloogia õppekavalt.

Sissejuhatus

E-õpe on kõrghariduses üheks prioriteetseks valdkonnaks (“Euroopa Liidu Elukestva Õppe Programm”, 2009, „Riiklik IKT kõrgharidusprogramm „Tiigriülikool+“, 2009-2012, „Eesti e-õppe strateegia kutse- ja kõrghariduses“, 2007-2012), mistõttu järjest suuremas mahus minnakse ka Eestis üle osalise või täieliku e-õppega ainekursustele. Selleks kasutatakse Eesti ülikoolides erinevaid tarkvaraplatvorme: Moodle, Blackboard, IVA, sotsiaalmeedia (blogi, wiki). Riikliku kõrgharidustandardiga ja ülikoolide õppekavadega määratletud erinevat tüüpi õpiväljundite saavutamine ja hindamine osalise või täieliku e-õppega ainekursustel on seni leidnud vähe uurimist. Küll on ilmnenu, et Eestis laiemalt rakendust leidnud e-õppe komponendiga ainekursuste läbiviimise ja hindamise formaadid ei toeta piisavalt mitmete kõrgharidustandardiga määratletud õpiväljundite saavutamist ja hindamist (Laanpere, Pata, Tomberg, 2009). Enamikul e-õppega kursustel kasutatakse õpiväljundite saavutamiseks ja hindamiseks vaid üksikuid (tihti faktiteadmiste keskseid) meetodeid; väga vähe kasutatakse näiteks reflekteerimist ja õppuripoolset hindamist. Kuigi õppijate eportfoolid leiavad õpiväljundite saavutamisel, dokumenteerimisel ja hindamisel juba mitmetel e-kursustel kasutust, puudub erinevat tüüpi õpiväljundite saavutamisest ja hindamisest eportfolio abil siiani süstemaatiline käsitus. Näiteks käsiraamat „Väljundipõhine hindamine kõrgkoolis“ (Pilli, 2009) käsitleb eelkõige auditoorses õppes rakendatavaid hindamismeetodeid ning ei käsitle õpiväljundite saavutamise võimalusi ja reflekteerimist ja hindamist e-õppes. Samas on paljud e-õppe alased uuringud näidanud, et eportfolio võiks olla sobiv vahend õpiväljundite saavutamise reflekteerimisel ja väljundipõhisel hindamisel (Van Sickle et al., 2005; Madden, 2007; Archer, 2007; Toro-Troconis & Hemani, 2005, Strivens, 2007). Portfolio kasutamine kursuse läbiviimisel õpikeskkonna osana ja hindamisvahendina võimaldab jälgida üliõpilaste pädevuste arengut õpiväljundite saavutamise kaudu ja seeläbi parandada kursuste kvaliteeti (Robins, 2006).

TLÜ ja TÜ õpetajakoolituses on mitmetel kursustel juba aastaid kasutatud õpimappe, kuid üldjuhul pole seejuures rakendatud kaasaegseid digitaalseid vahendeid ja portoolio metoodika olulisi aspekte (refleksiooni, väljundipõhist hindamist). Sellest tulenevalt oli uurimisprojekti **eesmärk**:

- a) kaardistada Eesti ülikoolides kasutusel olevad (osaliselt) e-kursuste õpitegevuste disaini, refleksiooni ja hindamispraktikad e-õppes;

- b) luua õppejõududele veebipõhise tugisüsteemi ePoAbi prototüübi, mis sisaldab empiiriliselt valideeritud näiteid väljundipõhise õpitegevusi ja hindamisviise toetavate meetodite, mudelite ja digitaalsete abivahendite kohta.

Uuringusse on kaasatud õppejõud, kes on e-õppe kasutamisel aktiivsemad. Ülevaateuuringus osalejad soovitasid kolme kõrgkooli (Tallinna Ülikooli, Tartu Ülikooli ja Tallinna Tehnikaülikooli) haridustehnoloogid aktiivsuse alusel – ehk kõige enam e-kursuseid kasutavad õppejõud. See andis võimaluse kaasata uuringusse õppejõud, kes on e-õppe kasutamisel kogenumad ning nende kursuste analüüsimisel võib toetuda pikema ajalisele praktikale. Arendusuuringusse kaasati aga Tallinna Ülikooli Informaatika instituudi haridustehnoloogia õppekava õppejõud. Selle õppekava õppejõud kasutavad tehnoloogiat õppetöös innovaatilisemalt ning õpitegevusi ei viida läbi vaid õpihaldussüsteemides vaid avatud ja personaalsetes õpikeskkondades ning õppetöös on kasutusel e-portfoolio.

Metoodika

Uuringuprojekti raames kasutati nii kvalitatiivseid kui kvantitatiivseid andmekogumis meetodeid ning uuringu raames viidi läbi nii ülevaateuuring kui ka arendusuuring.

Ülevaateuuring

Ülevaateuuring viidi läbi Tallinna Ülikooli e-õppearenduskeskuse, Tallinna Tehnikaülikooli haridustehnoloogia keskuse ja Tartu Ülikooli haridustehnoloogide toel, et leida sobivad õppejõud, kes kasutavad õppetöö läbiviimisel aktiivselt e-õpet või osalist e-õpet. Lisaks olid uuringusse kaasatud kaks rakenduskõrgkooli - Räpina Aianduskool ja Eesti Ettevõtlus Kõrgkool Mainor. Ülevaateuuringus läbiviidud intervjuude eesmärk oli välja selgitada milliseid õpiväljundeid õppejõud oma (osaliselt) e-kursuste puhul sõnastavad, kuidas on need vastavuses Kõrgharidusstandardi õpiväljundite loeteluga, millised õpitegevused on nende õpiväljunditega seotud ja kuidas õpiväljundit hinnatakse, mis annab võimaluse tuvastada e-kursuste kursusteprogrammides olevad probleemid.

Uuringu jaoks töötati välja uuringuinstrument ning kategooriad, mille alusel õppejõu poolt sõnastatud õpiväljundeid, sooritatud õpitegevusi ning hindamismeetodeid klassifitseerida ja Kõrgharidusstandardi õpiväljunditega seostada. Välja töötatud kategooriad põhinevad Conole (2007) ja Laurillard ja McAndrew (1993) õpitegevuste ontoloogial ja hindamismeetodite kategooriad põhinevad Angelo ja Cross hindamismeetodite klassifikatsioonil. Antud uuringu üks eesmärke oli ka kaardistada probleeme, mida e-kursuste kursusteprogrammi disainis võib kohata. Kasutusel oli ka kategooria “kategooria puudub”, mida kasutati, kui õppejõud ei märkinud õpiväljundit, õpitegevust või hindamismeetodit. Kategoriseerimine viidi läbi kahe uurija poolt ning erinevad seisukohad arutati omavahel läbi. Õpiväljundite, õpitegevuste ja hindamismeetodite sagedused ja koosinemist uuriti kasutades χ^2 -analüüsi ja risttabelit, analüüsiti SPSS 20 abil.

Arendusuuring

Arendusuuringu eesmärk oli välja töötada tehnoloogiline prototüüp, mis toetaks õppejõude e-kursuste ettevalmistamisel. Arendusuuring koosnes kahest etapist: prototüübi disain ja prototüübi formatiivne evalveerimine.

Prototüübi disainimisel kasutati stsenaariumi-põhist uurimist (Carroll, 2000). Seda meetodit kasutades luuakse süsteemi potentsiaalsete kasutajate kohta stsenaariumid ehk lood inimestest ja nende tegevustest. Stsenaariumis esitatakse kontekst, kus lugu aset leiab, millised rollid on tegevusse kaasatud ja mis on nende tegevuse eesmärk, millised tegevused toimuvad (mida inimesed teevad) ja millised sündumused aset leiavad (mis juhtub inimestega) ning millised on stsenaariumiga seotud objektid.

Stsenaariumid loodid koostöös arendusuuringu projektijuhiga ning stsenaariumeid evalveeriti Informaatika instituudi õppejõuduega intervjuu vormis. Õppejõud hindasid stsenaariumeid, nende vastavust reaalsele õppejõu vajadusele, tõid välja stsenaariumites olevad nõrgad kohad ning lisasid süsteemi prototüübi jaoks vajalikke soovitusi.

Näidisstsenaarium EpoAbi süsteemi kohta:

Ene on kõrgkooli õppejõud, kes kasutab oma kursuste läbiviimisel palju e-õppe vormi. Oma kursuseprogramme muudab ta palju, kuna võtab pidevalt kasutusele uusi tehnoloogiaid ja innovaatilisi õpetamismeetodeid, mistõttu muutuvad tema kursuse õpiväljundid, läbiviidavad õpitegevused ja sellest tulenevalt ka hindamismeetodid.

Hiljuti kuulis ta uuest programmist EpoAbi, selles süsteemis saab ta sisestada kõik oma kursuseprogrammid süsteemi ja neid siis vajadusel kiiresti uuendamas käia. Ene teeb keskkonnaga tutvust ning sisestab oma kursuseprogrammi süsteemi. Juba olemasoleva kursuseprogrammi süsteemi sisestamisel teeb ta mitmeid muudatusi, sest kuna ta seni polnud suurt rõhku pannud oma õpiväljundite ja KHSi õpiväljundite harmoneerimisele, siis nüüd seda tehes oli vaja tal ka vaja õpiväljundeid pisut kohendada. Kui ta asus sõnastama oma õpitegevusi süsteemi, siis märkas ta, et süsteemis on võimalik näha teiste õppejõudude poolt sõnastatud õpitegevusi ja hindamismeetodeid sama tüüpi KHS õpiväljundi saavutamiseks. See oli Ene jaoks väga inspireeriv, sest ta märkas, et kuigi ta kasutab palju erinevaid aktiivõppe meetodeid oma kursustel, on tal siiski õpitegevused pigem õppejõu kui üliõpilaste kesksed.

Prototüüp, mis arendusuuringu projekti raames loodi, asub aadressil <http://htk.tlu.ee/EpoAbi/>. Prototüübi eesmärk on toetada õppejõudude (osaliselt) e-kursuse loomise ja disainimise protsessis portfoolio-põhises keskkonnas. Keskkond põhineb Elgg-

platvormil, mis toetab personaalse portfoolio loomist kogukonnas (kursuse kontekstis näiteks). Prototüüpi evalveeriti formaalselt küll õppejõududega, kud tegemist on siiski prototüübiga, mille edasised arendused eeldavad suuremat kasutajate poolt süsteemi rakendamist.

EpoAbi prototüübi formatiivseks evalveerimiseks kaasati Tallinna Ülikooli Haridustehnoloogia magistriõppekava kohustuslikke kursusi andvad õppejõud, kes sisestasid ja muutsid ePoAbi prototüüpi vastava aine kursuseprogrammid. Selline lähenemine võis olla õppejõududele motiveerivam, kui sest nad said vaadata ja võrrelda sama õppekava eri kursuseprogrammide õpiväljundite, õpitegevuste ja hindamismeetodite kirjeldusi, mis võisid haakuda temaatiliselt. Esialgu tutvustati õppejõududele prototüübi disainimise etapis loodud ja parandatud stsenaariumeid, kus oli kirjeldatud, mida õppejõud Epoabi süsteemis teha saab ja seejärel paluti igal ühel sisestada keskkonda oma kursuseprogramm. Pärast ePoAbiga kursuseprogrammi muutmist täitsid õppejõud tagasiside küsimustiku, kus nad hindasid EpoAbi süsteemi kasutamist.. Tagasiside küsimustiku (vt lisa) väljatöötamisel tugineti TAM'le (Technology Acceptance Model), mille eesmärk on hinnata kasutajate tehnoloogise lahenduse omaksvõttu. Uuringuinstrumendis olevaid küsimusi pisut modifitseeriti antud uuringu jaoks sobivamaks ning väiteid hinnati Likert-skaalaga. Väidete puhul arvutati välja keskmised väärtused iga väite kohta.

EpoAbi formatiivse hindamise raames analüüsiti ka kasutajate poolt süsteemi lisatud andmeid, kui nad lisasid oma kursuseprogramme süsteemi. Nende andmete kogumiseks on EpoAbi sisse arendatud "Statistika" moodul, kust on näha, milliseid KHS standardis sõnastatud õpiväljundeid on õppejõud sidunud enda kursuseprogrammides olevate õpiväljunditega ning millised õpitegevused ning hindamismeetodid on enim kasutatud teatud õpiväljundite saavutamiseks. Lisaks näitab statistika moodul ka seda, kui mitu korda on kasutajad vaadanud iga KHS õpiväljundi puhul teiste kasutajate poolt sõnastatud õpiväljundite, õpitegevuste ja hindamismeetodite kirjeldusi. Süsteemi lisatud andmed sisestati Exceli tabelisse, kus arvutati välja, millised KHS õpiväljundid, õpitegevused ja hindamismeetodid on olnud tihedamini kasutajate poolt kasutusel.

Valim

Ülevaateuuringusse olid kaasatud 16 õppejõudu Tallinna Ülikoolist, Tallinna Tehnikaülikoolist, Tartu Ülikoolist, Räpina Aianduskoolist ja Eesti Ettevõtlus Kõrgkoolist

Mainor. Uuringusse valiti need õppejõud, kes kasutavad oma kursuste läbiviimisel (osaliselt) e-õpet, kuid nad teevad seda haridustehnoloogide sõnul tihedasti.

Arendusuuringu esimeses etapis, prototüübi disain, osalesid 4 Tallinna Ülikooli haridustehnoloogia keskuse teadurit ja õppejõudu, kes kasutavad õppetöös e-portfooliot. Koostöös loodi EpoAbi süsteemi jaoks stsenaariumid. Loodud stsenaariumite evalveerimisse kaasati veel kaks Informaatika instituudi õppejõudu.

Arendusuuringu teises etapis, mil formatiivselt evalveeriti EpoAbi süsteemi seitsme Tallinna Ülikooli Haridustehnoloogia magistriõppekava kohustuslikke kursusi andva õppejõuga. Need õppejõud valiti kahel põhjusel. Esiteks kasutavad nad oma õppetöös mitmeid innovaatilisi tehnoloogiaid, mistõttu nende poolt sisestatavad näited võisid olla mitmekesisemad ja õppijakeskemad. Teiseks võimaldas ühe õppekava õppejõudude kaasamine võimaldada EpoAbi süsteemi kasutada õppekava õpiväljundite analüüsimiseks.

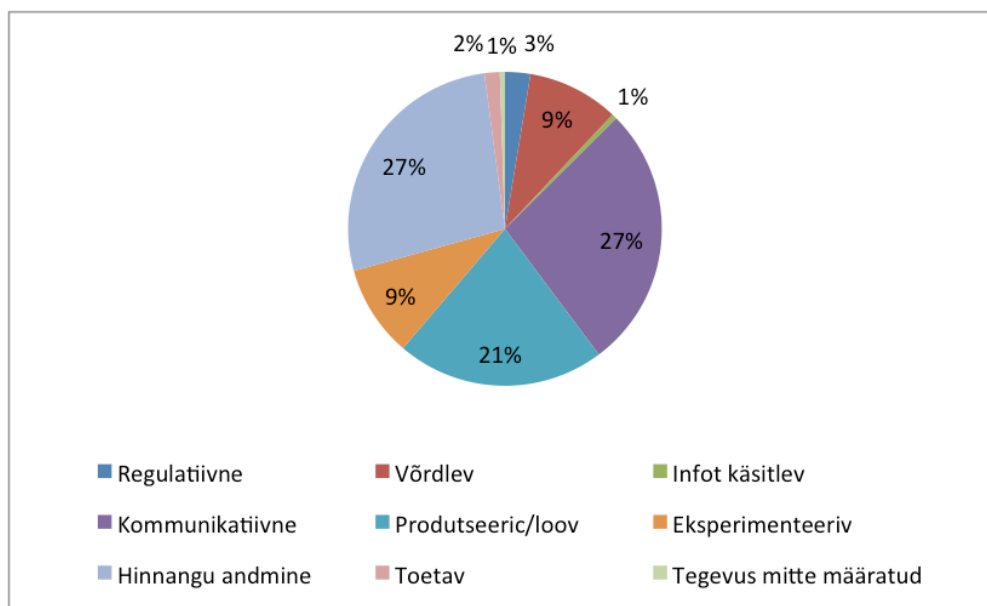
Tulemused

Ülevaate uuringu andmed näitasid, et intervjueeritud õppejõududest mitte ükski ei ole kasutanud Kõrgharidusstandardit oma kursuseprogrammi disainimise protsessis.

Kõrgharidusstandardit oma kursuse programmi disainimise protsessis ja õpiväljundite sõnastamise etapis mitte ükski intervjueeritud õppejõud aluseks ei võtnud. Peamiseks põhjuseks toodi peamiselt asjaolu, et keegi ei oota neilt seda ja kogu õppekava kontekstis järgib Kõrgharidusstandardit õppekava juht ning korra aastas vaadatakse koos õppekavajuhiga kursuse programmid läbi lähtudes kogu õppekavast. 44% ehk 84 õpitegevustest kursuste programmides polnud seotud ühegi Kõrgharidusstandardis sõnastatud õpiväljundiga.

Uuringu raames siiski paluti õpetajatel oma kursuseõpiväljundeid siduda KHSis sõnastatud õpiväljunditega. Tulemused näitasid, et enim kasutatud KHS sõnastatud õpiväljund (9% juhtudel) oli “Üliõpilane peab omama süvendatud teadmisi eriala mõnes kitsamas uurimisvaldkonnas”. Vähim kasutati õpiväljundeid, mis keskendusid pidevale enesearengule (Üliõpilane peab olema võimeline jätkama õpinguid või osalema uurimistegevuses, tegutsema oma ala spetsialisti ja arendajana, sealhulgas rahvusvaheliselt) ning enesehindamisoskustele (Üliõpilane peab oskama hinnata enda ja teiste vajadust jätkuõppeks, erialaseks ja tööalaseks arenguks ning valdama iseseisvaks õppimiseks vajalikke efektiivseid meetodeid), mõlemat mainiti vaid 1% juhtudel.

Kaks enimkasutatud õpitegevuse kategooriat analüüsitud kursuste kontekstis on kommunikatiivsed õpitegevused ja hinnangut andvad õpitegevused (vt Joonis 1), mõlemat mainiti 27% juhtudel. Peamised õpitegevused olid seotud suhtlemisega foorumis e-kursustel, kuid paaril juhul viidi suhtlussessioone läbi ka Skype või mõne muu sünkroonse suhtluskanali kaudu.

Joonis 1: Enim kasutatud õpitegevused (osaliselt) e-kursustel

Õpitegevuste kontekstis mainiti kõige vähem tegevusi, mis olid seotud infokäsitlevusega (nt. õppijad otsivad ise endale materjale, kategoriseerivad neid vms) – neid mainiti vaid 1% juhtudel. Samuti mainitud harva toetusega seotud õpitegevusi (nt. mil õppija peaks kaaslast toetama) – 2% juhtudel.

Peamiselt hinnatakse õpilasi õpiahaldussüsteemis testi sooritamise kaudu. Hindamiskategooriatest mainiti enim ainealaste teadmiste hindamist (57% juhtudel), järgnes õpilaste oskuste hindamine (17%), vähem hinnati õpilase teadlikkust oma suhtumistest ja väärtustest (10%) ning viimasel kohal oli õpilase võime hinnata ennast või oma kaaslast (3%). 13% juhtudel ei olnud õpitegevuse taga hindamismeetodit.

Enim mainitud õpitegevuste ja hindamismeetodite alusel võib järeldada, et peamiselt jagatakse e-kursustel kätte õppematerjalid, mida kasutatakse iseseisvaks õppimiseks, teadmiste hindamiseks sooritavad üliõpilased testi või arutavad materjali foorumis ning õppejõud hindab selle põhjal kuivõrd on üliõpilased teoreetilise materjali omandanud.

Analüüs risttabelite ja χ^2 analüüsimeetodiga võimaldas leida, mil määral ja kuidas seostatakse omavahel KHSis sõnastatud õpiväljundeid, õpitegevusi ja hindamismeetodeid. Uuring näitas, et e-kursuse planeerimisel esines nõrk seos KHSi õpiväljundiite ja teatud õpitegevuste vahel ($\chi^2=140.259$; $df=112$; $p<0.036$), kuid õpetajad ei seostanud KHS

õpiväljundeid hindamiseetodiga ($\chi^2=68.697$; $df=56$; $p<0.114$). Küll aga esines statistiliselt oluline seos teatud õpitegevuste ja hindamiseetodite kooskasutuse vahel ($\chi^2=112.010$; $df=32$, $p<0.001$). Sellest võib järeldada, et e-kursuste planeerimisel on õppejõududel raskusi KHS õpiväljundite seostamisega kursuse õpitegevuste ja hindamisega. Pigem kavandavad õppejõud kursused lähtuvalt õpitegevustest ja hindamine on kooskõlas tegevustega, kuid mitte õpiväljunditega.

Sagedasem hindamisviis oli õpitegevustel teoreetiliste teadmiste hindamine. Näiteks seoti hindav-evalveerivat ja kommunikatiivset õpitegevust enim hindamiseetodiga “ainealased teadmised”. Ilmnes ka statistiliselt oluline seos “regulatiivse” õpitegevuse ja “ei hinda” hindamiseetodi vahel, mis tähendab, et kui õppija sõnastas oma õpitegevusi, lõi oma õpikeskkonna vms, siis õppejõud seda üldjuhul ei hinnanud.

Arendusuuringu raames läbiviidud süsteemi evalveerimist on esitatud kahest perspektiivist: süsteemi salvestunud andmed (tegelik kasutamine) ja tagasiside küsimustik ehk kasutajate hinnang keskkonnale.

Süsteemis salvestunud andmed – Tulemused on esitatud peamiste funktsionaalsuste kaupa (KHS õpiväljundite kasutamine; õpitegevuste lisamine õpiväljundi juurde; hindamiseetodide lisamine õpitegevuste juurde):

KHSi õpiväljundite kasutamine – andmed illustreerivad, et enim kasutasid õppejõud oma kursuseprogrammides KHSi õpiväljundit • *Üliõpilane peab oskama eriala ülesannete lahendamisel valida ja kasutada sobivaid meetodeid ja tehnoloogiaid ning modelleerida ja/või hinnata võimalikke tagajärgi*). Seda õpiväljundit kasutati 17 juhul ning mitte ühelgi korral ei vaadatud, milliseid õpiväljundeid on teised õppejõud sama KHSi õpiväljundi puhul sõnastanud. Teiseks oli enim kasutatud KHSi õpiväljund *Üliõpilane peab omama süsteemset ülevaadet ja laiapõhjalisi teadmisi õppesuuna mõistetest, teooriatest ja uurimismeetoditest (bakalaureuse tasandi sõnastus - omama süsteemset ülevaadet õppesuuna põhimõistetest, teoreetilistest printsiipidest ja uurimismeetoditest*. Seda KHSi õpiväljundit kasutati 13 korral ning üheksal korral vaatasid kasutajad näiteid, mida teised õppejõud olid oma kursuseprogrammi täiendades lisanud. See oli ka ainuke õpiväljund, mille puhul kasutajad olid vaadanud teiste kasutajate poolt sõnastatud õpiväljundeid, teiste puhul

seda pole tehtud. Kasutamata jäi kasutajate poolt KHSi õpiväljund, mis olid seotud kodanikuühiskonnaga (*Üliõpilane peab olema valmis aktiivselt osalema kodanikuühiskonnas ning suhtuma sallivalt hoiakute ja väärtuste mitmekesisusse (bakalaureuse tasandi sõnastus - olema valmis aktiivselt osalema kodanikuühiskonnas ning suhtuma sallivalt hoiakute ja väärtuste mitmekesisusse).*

Õpitegevuste lisamine – Enim kasutasid õppejõud oma kursusel õpitegevust “produktiivne”, mida oli kasutatud kümnel juhul ning kolmel korral on õppejõud vaadanud, mida on teised õppejõud sarnase õpitegevuse juurde lisanud oma kursuseprogrammis. Õpitegevused “hindav” ja “regulatiivsed tegevused” olid samuti tihedalt kasutatud (üheksal juhul), “regulatiivsete” tegevuste puhul vaatasid kasutajd kuuel korral teiste kasutajate sõnastusi süsteemis ning “hindava” tegevuse puhul kahel korral. Teised õpitegevuste tüübid olid kõik vähem esindatud (1-2 korral) ning informatsiooni käsitlemise õpitegevust polnud kasutatud üldse.

Hindamismeetodite lisamine – Õppejõud lisasid hindamismeetodeid oma õpiväljundite juurde suhteliselt harva. Enim kasutasid nad selleks meetodid “oskused”, millega hinnatakse üliõpilase oskusi õpiväljund saavutada, seda märgiti üheksal korral (millest kahel korral vaadati sarnaseid sõnastusi). Lisaks kasutati ka meetodit “hindamine”, kus hinnati üliõpilase oskust hinnata ennast või kaaslast, seda kasutati neljal korral. Teisi meetodeid ei kasutatud ning teiste õppejõudude poolt loodud sisu ei vaadatud.

Tagasiside küsimustiku andmed. Osalejad jaotati küsimuste hinnagute alusel kaheks – kriitilised (4 õppejõudu, mood 2, pigem mitte) ja soosivad (3 õppejõudu, mood 4, pigem jah). Tagasiside uuringus olid fookuses järgmised küsimused ePoAbi kohta, mille kohta andsid vastuse mitmed küsimustikus olnud väited.

1. *Kas ja kuidas ePoabi võimaldab suuremal määral standardis olevaid õpiväljundeid arvesse võtta?*

Kriitilisemad õppejõud:

- ei muutnud oma olemasolevas kursuseprogrammis õpiväljundeid, et neid paremini sobitada Kõrgharidusstandardiga (m=1.5),

- ei nõustunud, et EpoAbi kasutamine muutis nende arusaama, kuidas õpiväljundeid, õpitegevusi ja hindamismeetodeid omavahel sobitada (m=2.75),

Soosivad õppejõud:

- muutsid nii õpiväljundeid (m=4.25) kui ka kursuse eesmärgi (m=4.75).
- olid täiesti nõus, et EpoAbi kasutamine muutis nende arusaama, kuidas õpiväljundeid, õpitegevusi ja hindamismeetodeid omavahel sobitada (m=5).

Samas mõnsid nii kriitilised õppejõud (m=4.25), kui ka soosivad õppejõud (m=4), miks on vajalik õpiväljundite kooskõlastamine KHSiga ning nii kriitilised õppejõud (m=4), kui ka soosivad õppejõud (m=4.6) pidasid seda EpoAbi funktsionaalsust vajalikuks.

2. Kas ja kuidas ePoAbi aitab saavutada standardis ette nähtud õpiväljundite,- tegevuste ja hindamisviiside sisulist vastavust?

Kriitilised õppejõud:

- ei osanud öelda, kas nad nõustuvad väitega, et EpoAbi võimaldab luua head kursuseprogrammi, kus õpiväljundid, õpitegevused ja hindamismeetodid on omavahel sobitatud (m=3.0),
- ei nõustunud väitega, et tänu EpoAbi kasutamisele sobitasid nad oma kursuseprogrammis õpiväljundeid, õpitegevusi ja hindamismeetodeid (m=1.75),
- ei teinud oma olemasolevasse kursuseprogrammi muudatusi õpitegevuste ja hindamismeetodite juurde EpoAbi kasutades (m=1.5).

Soosivad õppejõud:

- olid nõus väitega, et EpoAbi võimaldab luua head kursuseprogrammi, kus õpiväljundid, õpitegevused ja hindamismeetodid on omavahel sobitatud (m=4.6),
- olid täiesti nõus väitega, et tänu EpoAbi kasutamisele sobitasid nad oma kursuseprogrammis õpiväljundeid, õpitegevusi ja hindamismeetodeid (m=5.0),
- tegid oma olemasolevasse kursuseprogrammi muudatusi õpitegevuste ja hindamismeetodite juurde EpoAbi kasutades (m=4.6).

3. Mil määral kasutatakse ePoAbi sotsiaalseid funktsionaalsusi ainekaardi loomisel (ePoAbi üks uuendusi on sotsiaalse soovitusel lisamine, toetamaks õpiväljundite, tegevuste ja hindamisviiside sõnastamist. Teiseks võimaldab ePoAbi kaasõppejõududel luua üheskoos ainekaarti)?

Kriitilised õppejõud:

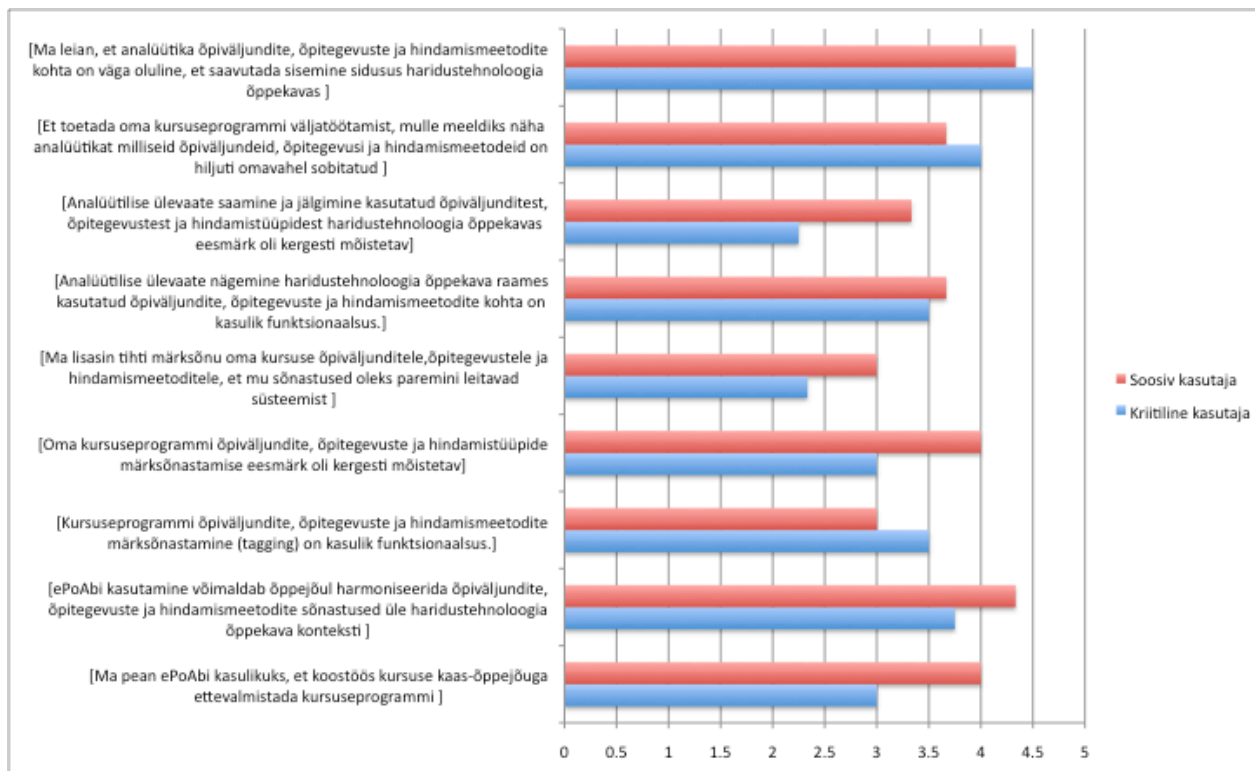
- ei osanud öelda, kas nõustuvad väitega, et nad kasutasid oma kursuseprogrammi täites teiste õppejõudude poolt sisestatud sõnastusi (m=3.0),
- ei osanud öelda, kuivõrd kasulik selline funktsionaalsus on, mis võimaldab näha teiste poolt sisestatud sõnastusi (m=3.0),
- leidsid, et pigem sõnastavad nad oma õpitegevused, hindamismeetodid ja õpiväljundid ise (m=3.25),
- ei olnud nõus väitega, et EpoAbi süsteemis teiste kirjelduste vaatamisel sõnastasid nad oma kursusega seotud info veelgi täpsemaks (m=2.75),
- ei olnud nõus väitega, et teiste sõnastuste vaatamine oleks neid aidanud oma sõnastuste muutmisel (m=2.75).

Soosivad õppejõud:

- polnud kindlad, kas nad edaspidi sõnastaksid oma kursuse õpiväljundid, õpitegevused ja hindamismeetodid ise (m=3.0),
- pidasid seda funktsionaalsust väga vajalikuks (m=5.0),
- olid nõus väitega, et tänu EpoAbi näidiskirjelduste kasutamisele õpiväljundite, õpitegevuste ja hindamismeetodite formuleerimiseks, muutsid nad oma kursuseprogramme veelgi täpsemaks (m=4.75),
- olid nõus väitega, et tänu headele kirjeldustele teiste kursuseprogrammides, võis hõlpsalt leida sobivaid õpiväljundeid, õpitegevusi ja hindamismeetodeid EpoAbi süsteemis (m=4.25).

4. *Kuidas õppejõud on mõjutatud teiste õppejõudude poolt HT õppekavas kasutatud õpiväljundite, tegevuste ja hindamisviiside sõnastustest ja kombinatsioonidest (perpektiivis võiks ePoAbi kasutust leida ühe õppekava õpiväljundite, tegevuste ja hindamisviiside harmoneerimisel ja analüüsimisel)*

Selles küsimusteblokis (vt joonis 9) oli vahe kriitiliste ja soosivate õppejõudude vahel väiksem võrreldes teiste blokkidega. Nii kriitilised ($m=4.5$) kui soosivad ($m=4.25$) õppejõud leidsid, et õppekava seisukohalt peab olema õpiväljundite, õpitegevuste ja hindamismeetodite vahel seesmine sidusus. Funktsionaalsust, mis võimaldab näha kõiki

õppekava õpitegevusi, õpiväljundeid ja hindamismeetodeid peeti üldjoontes kasulikuks nii kriitiliste ($m=3.5$) kui ka soosivate ($m=3.75$) õppejõudude poolt.

Joonis 9: Analüütikaga seotud arvamused EpoAbi kasutanud õppejõudude seas

Oma kursuseprogrammis oleva informatsiooni märksõnastamist peeti oluliseks funktsiooniks pigem kriitiliste õppejõudude ($m=3.5$) kui soosivate õppejõudude poolt ($m=3.0$) poolt. Samas märksõnu ei pannud külge oma kursuseprogrammis olevatele õpiväljunditele, õpitegevustele ja hindamismeetoditele, et nad paremini leitavad oleks ei soosivad ($m=3.0$) ega kriitilised õppejõud ($m=2.3$).

5. Milline on ePoAbi kasutusmugavus ja edasine soov seda kasutada?

Nii kriitilised kui ka soosivad õppejõud mõnsid ühiselt, et EpoAbi kasutamine oli neile arusaadav ($m=4.0$). Kriitilised õppejõud isegi nõustusid enam väitega, et EpoAbi kasutamine ei nõudnud neilt vaimset pingutust ($m=3.75$), kui soosivad õppejõud ei osanud vastata sellele ($m=3.0$). Lisaks leidsid soosivad õppejõud ($m=3.6$) pisut enam, et EpoAbi kasutamine võttis neilt rohkem aega võrreldes traditsioonilise viisiga kursuseprogrammi täites kui kriitilised

õppejõud ($m=2.75$). Õppejõud mõnsid ühiselt, et varasem kogemus neil üldiselt puudub sarnaste programmide kasutamisel, kus saab õpiväljundeid, õpitegevusi ja hindamismeetodeid sobitada. Kriitilised õppejõud ei olnud nõus, et nad nautisid EpoAbi kasutamist hea kursuseprogrammi täitmisel ($m=2.0$) ja soovivad õppejõud olid vaid pisut positiivsemad (3.25).

Soosivate ja kriitiliste õppejõudude vastustes suurimad erinevused olid EpoAbi kasutussoovi osas. Kui üldjuhul soovivad õppejõud kasutaksid EpoAbi tulevikus ja peavad vahendit kasulikuks ($m=4.6$), siis kriitilised õppejõud ei pea vahendit kasulikuks ($m=2.5$). Kriitilised õppejõud ei nõustunud, justkui Epoabi vahend oleks hoidnud kokku nende aega ($m=2.0$) või muutnud protsessi lihtsamaks ($m=2.0$), samas soovivad õppejõud nõustusid väidetega pisut enam ($m=3.75$). Kriitilised õppejõud ei osanud vastata väitele ($m=3.0$), kas EpoAbi peaks kasutama, kuna see on tehniline edasiminekuks, samas soovivad õppejõud olid väitega nõus ($m=4.0$). Ja kui soovivad õppejõud kasutaksid pigem EpoAbi kursuseprogrammide loomisel kui lähaks edasi vana ja traditsioonilist viisi ($m=4.3$), siis kriitilised õppejõud sellega nõus ei olnud ($m=2.5$).

Kokkuvõte

- Üldjuhul õppejõud ei kasuta Kõrgharidusstandardit (KHS) oma kursuste planeerimisel, mistõttu ei ole õpiväljundid KHSga kooskõlas;
- Tihti ei ole (osaliselt) e-kursuste õpiväljundid kooskõlas kursusel läbiviidavate õpitegevustega ning õpitegevused kooskõlas hindamismeetodiga.
- Õppejõud kasutavad tehnoloogiat õppetöös ühekülgselt (materjalide jagamiseks ning testide sooritamiseks), mistõttu on vajadus toetada õppejõude õppija-kesksete õpitegevuste planeerimisel ja hindamismeetodite kasutamisel.
- Selgus, et kursuste planeerimisel arvestavad õppejõud õppekava õpiväljunditega vähesel määral.
- ePoAbi formatiivne kasutamine seitsme kasutaja poolt ei võimaldanud teha suuri järeldsui süsteemi reaalse kasutuse kohta, siiski selgus, et õppejõud vaatasid teiste kasutajate poolt loodud kirjeldusi pigem harva.
- Ilmnes, et kriitilisemad õppejõud on üldiselt autonoomsemad, nad pidasid oma kursuseprogramme piisavalt heaks ega leidnud seetõttu, et ePoAbi oleks neile kasutoov. Soosivad õppejõud seevastu olid reeglina oma kursuseprogrammide muutmisele avatumad, neil polnud õpiväljundid-õpitegevused-hindamismeetodid kooskõlas ja seetõttu oli ootuspärane, et nad tunnetasid suuremat kasu erinevatest funktsionaalsustest.
- Vahendi suurimaks väärtuseks pidasid nii soosivad kui kriitilised kasutajad õppekava jaoks kasulikkust, mis võib viidata sellele, et sotsiaalne soovitamise, kasutajatelt andmete kogumine ja analüütika funktsionaalsused võiks olla tehnilise toena väla pakutud õppekava loomise etapis, kus muuhulgas ka õppejõud loovad ka kursuseprogrammid.
- Rohkem tajuti üldist kasulikkust ning vähem leiti, et võiks vahendit ise kasutada;
- Kuna ePoAbi on pigem bürokraatliku eesmärgiga on mõistetav, et kursuseprogrammi koostamine võib olla negatiivseid arvamusi tekitav, sest õppejõud leiavad, et täiusliku programmi loomisele pannakse kõrghariduses liiga palju rõhku.
- Arendusuuringus osalesid pisut innovaatilisemad õppejõud, kes kasutavad oma õppetöös enim avatud õpikeskkondi ja sotsiaalset õppimist, kuid ülevaateuuringus osalesid pigem õpihaldussüsteemide kasutajatest õppejõud. Ülevaateuuring e-õppega kogenud õppejõudude hulgas näitas, et nad ei kasuta väga sageli regulatiivseid õpitegevusi, samas arendusuuring näitas, et eportfooliot sagedasti õppetöös

kasutavad haridustehnoloogia magistriprogrammi õppejõud valisid selle õpitegevuse õpitegevuste seast kõige enam. Lisaks näitas ülevaateuuring, et kuigi eõpet tegevad õppejõud hindavad enim teadmisi, siis arendusuuringus ei valitud seda hindamise tüüpi kordagi ja hinnati pigem oskusi.

Kirjandus

Archer, J. (2007). Digital Portfolios: An Alternative Approach to Assessing Progress. *Education Week*, 26, (30), 38.

Carroll, J.M. (2000). *Making use: Scenario-based design of human-computer interactions*. MIT Press: Cambridge, Massachusetts.

Conole, G. (2007). Describing learning activities: tools and resources to guide practice. In Beetham, H. and Sharpe, R. (Eds.), *Rethinking pedagogy for a digital age*. Oxford: RoutledgeFalmer, pp. 81-91.

Eesti e-õppe strateegia kutse- ja kõrghariduses, 2007-2012

Euroopa Liidu Elukestva Õppe Programm (2009)
(ec.europa.eu/education/lfp/doc/call09/part2_et.pdf)

Kõrgharidusstandard (2008). <https://www.riigiteataja.ee/akt/13099603?leiaKehtiv>

Laanpere, M., Pata, K., & Tomberg, V. (2009). Evaluating pedagogy driven design of IVA LMS with activity pattern analysis. *Evaluating Pedagogy-Driven Design of IVA LMS with Activity Pattern Analysis* (pp. 210 - 214). Springer.

Laurillard, D., & McAndrew, P. (2003). Reusable educational software: a basis for generic learning activities. In Littlejohn, A. (Ed.), *Reusing Online Resources: A sustainable approach to e-learning*. London: Kogan Page, pp. 81-93.

Madden, T. (2007). Supporting student E-Portfolios. Hull: Higher Education Academy Physical Sciences Centre.

Pilli, E. (2009). Väljundipõhine hindamine kõrgkoolis Väljaandja: SA Archimedes.

Robins, J. (2006). Electronic portfolios as a bridge. *Intervention in School and Clinic*, 42(2), 107-113.

Riiklik IKT kõrgharidusprogramm „Tiigriülikool+“ (2009-2012).

Technology Acceptance Model

http://edutechwiki.unige.ch/en/Technology_acceptance_model

Toro-Troconis, M., Hemani, A. (2010). Using eportfolios in Undergraduate Medicine to reflect and evidence clinical competences, PebbleBash 2010. Shifnal, Shropshire, UK.

Sickle, M. V., Bogan, M. B., Kamen, M., Baird, W., & Butcher, C. (2005). Dilemmas faced by establishing portfolio assessment of pre-service teachers in the southeastern United States, *College Student Journal*, 39(3), 497–509.

Lisa 1 – ülevaateuuringu küsimused

1. Kirjelda, milliste tegevustega saavutavad üliõpilased kursuse jooksul õpiväljundi a, b, c (iga väljund eraldi)
2. Kirjelda, kuidas sa hindad õpiväljundi a, b, c omandamist (iga väljund eraldi). Kuidas on sinu jaoks õpiväljundi saavutamiseks tehtav tegevus ja õpiväljundi hindamise meetod omavahel seotud?
3. Millised õpiväljundi saavutamise tegevused kursusel on suunatud teadmise loomisele ja millised eneseregulatsioonile?
4. Kas te olete kursis Kõrgharidusstandardiga (KHS) ja kuidas võtate õpiväljundite sõnastamisel/kursuse disainimisel arvesse KHS'i?
5. Millise KHSs olevate õpiväljunditega saaks siduda kursuse õpiväljundit a, b, c?

Lisa 2 – EpoAbi evalveerimise küsimused

Mil määral nõustud allolevate väidetega ePoAbi süsteemi kohta? Vastused Likert skaalal.

- Üldiselt pean ma ePoAbi kasulikuks oma (osaliselt) e- kursuste kursuseprogrammide ettevalmistamisel
- Võrreldes traditsioonilise viisiga, võttis ePoAbi abil kursuseprogrammi täitmine mul liiga kaua aega
- ePoAbi kasutamine muutis kursuseprogrammi ettevalmistamise protsessi lihtsamaks
- ePoAbi kasutamine suurendas minu efektiivsust kursuse programmi loomisel
- ePoAbi kasutamine muutis minu arusaama, kuidas õpiväljundeid, õpitegevusi ja hindamismeetodeid kursuse programmis võiks omavahel sobitada.
- Tänu ePoAbi kasutamisele sobitasin ma omavahel kursuse õpiväljundeid, õpitegevusi ja hindamismeetodeid kursuseprogrammis
- Ma pean ePoAbi kasulikuks, et koostöös kursuse kaas-õppejõuga ettevalmistada kursuseprogrammi
- Tänu EpoAbi näidiskirjelduste kasutamisele õpiväljundite, õpitegevuste ja hindamismeetodite formuleerimiseks muutsin oma kursuseprogrammi sõnastused veelgi täpsemamaks
- Ma arvan, et ePoAbi kasutamine oma kursuseprogrammide ettevalmistamisel hoidis kokku minu aega
- ePoAbi tuleks kasutada kursuseprogrammide ettevalmistamisel, kuna see on tehniline edasimineku
- Ma pigem kasutaksin ePoAbi süsteemi kursuseprogrammi ettevalmistamisel, kui tehes seda vanamoodi
- Mulle meeldiks tulevikus kasutada ePoAbi süsteemi kursuseprogrammide ettevalmistamisel
- Minu arvates oleks väga soovituslik ka teistel e-õppe spetsialistidel kasutada ePoAbi kursuseprogrammide ettevalmistamisel
- Pean oluliseks funktsiooni: Kursuse õpiväljundite võrdlemine Kõrgharidusstandardis olevate õpiväljunditega
- Pean oluliseks funktsiooni: Iga õpiväljundi vaatamine seoses õpitegevustega, hindamismeetodite ja Kõrgharidusstandardis sõnastatud õpiväljunditega sobitamisel
- Pean oluliseks funktsiooni: Oma kursuse õpiväljundite, õpitegevuste ja hindamismeetodite ümbersõnastamine põhinedes teistes kursuseprogrammides olevatele näidistele
- Pean oluliseks funktsiooni: Analüütilise ülevaate nägemine haridustehnoloogia õppekava raames kasutatud õpiväljundite, õpitegevuste ja hindamismeetodite kohta.
- Pean oluliseks funktsiooni: Kursuseprogrammi õpiväljundite, õpitegevuste ja hindamismeetodite märksõnastamine (tagging).
- Ma olen kasutanud sarnaseid süsteeme, et sobitada omavahel kursuse õpiväljundeid, õpitegevusi ja hindamismeetodeid
- Ma ei kohanud ühtegi tehnilist raskust ePoAbi täitmisel
- ePoAbi kasutamine ei nõudnud minult palju vaimset pingutamist
- ePoAbi kasutamine oli mulle arusaadav
- Ma plaanin hakata ePoAbi kasutama, kui see saaks osaks hajutatud õpikeskkonnast meie ülikoolis

- Mõistsin funktsiooni eesmärki: õpiväljundi võrdlemine Kõrgharidusstandardis sõnastatud õpiväljunditega
- Mõistsin funktsiooni eesmärki: iga õpiväljundi vaatamine seoses sobitatud õpitegevuste, hindamismeetodite ja Kõrgharidusstandardis sõnastatud õpiväljunditega
- Mõistsin funktsiooni eesmärki: oma kursuseprogrammis olevate õpiväljundite, õpitegevuste ja hindamismeetodite ümbersõnastamine põhinedes kirjeldustele, mis on loodud teistes kursuseprogrammides
- Mõistsin funktsiooni eesmärki: analüütilise ülevaate saamine ja jälgimine kasutatud õpiväljunditest, õpitegevustest ja hindamistüüpidest haridustehnoloogia õppekavas
- Mõistsin funktsiooni eesmärki: oma kursuseprogrammi õpiväljundite, õpitegevuste ja hindamistüüpide märksõnastamine
- Ma nautisin ePoAbi kasutamist hea kursuseprogrammi loomisel
- ePoAbi kasutamine võimaldab õppejõul harmoniseerida õpiväljundite, õpitegevuste ja hindamismeetodite sõnastused üle haridustehnoloogia õppekava konteksti
- ePoAbi võimaldab luua head kursuseprogrammi, kus õpiväljundid, õpitegevused ja hindamismeetodid on omavahel sobitatud
- Tänu headele kirjeldustele teistes kursuseprogrammides, võisin ma hõlpsalt leida sobivaid õpiväljundeid, õpitegevusi ja hindamismeetodeid ePoAbi süsteemist
- Ma pigem lootsin õpiväljundite, õpitegevuste ja hindamismeetodite kirjeldused ise
- Teiste poolt soovitatud kirjelduste kasutamine aitas mul luua paremaid õpiväljundite, õpitegevuste ja hindamismeetodite kirjeldusi
- Ma leian, et analüütika õpiväljundite, õpitegevuste ja hindamismeetodite kohta on väga oluline, et saavutada sisemine sidusus haridustehnoloogia õppekavas
- Et toetada oma kursuseprogrammi väljatöötamist, mulle meeldiks näha analüütikat milliseid õpiväljundeid, õpitegevusi ja hindamismeetodeid on hiljuti omavahel sobitatud
- Et sobitada omavahel oma kursuse õpiväljundeid Kõrgharidusstandardis sõnastatud õpiväljunditega, ma tavaliselt lisan rohkem kui ühe Kõrgharidusstandardi õpiväljundi iga kursuse õpiväljundi juurde
- Oli lihtne sobitada vaid üks sobiv õpiväljund Kõrgharidusstandardist iga oma kursuse õpiväljundiga
- Valitud õpiväljundi, õpitegevuse ja hindamismeetodite esitamine üheskoos/kõrvuti võimaldas mul paremini neid omavahel sobitada
- Tavaliselt ma lisan ühe õpitegevuse iga õpiväljundi saavutamise juurde
- Tavaliselt ma sobitasin õpiväljundiga vaid ühe hindamismeetodi
- Tavaliselt ma valisin ühe hindamismeetodi õpitegevuse juurde
- Iga minu kursuse õpiväljund eeldab, et seda hinnatakse rohkem kui ühe hindamismeetodiga
- Ma sagadasti muutsin esialgseid õpiväljundite sõnastusi, et neid paremini kohandada Kõrgharidusstandardis sõnastatud õpiväljundite järgi
- Selleks, et muuta oma esialgseid sõnastusi kursuseprogrammis, ma kasutasin tihti ePoAbi poolt soovitatud mõnda õpiväljundi, õpitegevuse või hindamismeetodi sõnastust loodud teiste õppejõude poolt
- Ma lisan tihti märksõnu oma kursuse õpiväljunditele, õpitegevustele ja hindamismeetoditele, et mu sõnastused oleks paremini leitavad süsteemist
- Võrreldes esialgse kursuseprogrammiga, tegin ma muudatusi ePoAbis oma kursuse eesmärkidesse

- Võrreldes esialgse kursuseprogrammiga, tegin ma muudatusi ePoAbis oma kursuse õpiväljunditesse
- Võrreldes esialgse kursuseprogrammiga tegin ma muudatusi oma kursuseprogrammi õpitegevustesse
- Võrreldes esialgse kursuseprogrammiga tegin ma ePoAbis muudatusi oma kursuse hindamismeetoditesse